

Lisette Thooft over symboliek

'WE ZIJN ALLEMAAL ZELF BETEKENISGEVERS'

Lisette Thooft noemt zichzelf 'mythosoof', iemand die de wijsheid onderzoekt die in mythen en sprookjes verscholen liggen. Ze is voorzitter van de Stichting Kring voor Mythosofie die lezingen organiseert over symboliek en mythen. En ze heeft samen met Mieke Bouma het mythosofische handboek 'Waarom de heks in de oven verdween' geschreven. Ook in haar andere boeken zoals 'Kom uit je hoofd', komen sprookjes en mythische beelden veelvuldig voor.

Tekst: Rinus van Warven – Foto's: Paul Mellaart.

Wat is het nut van symboliek? En hoe zou het bijzondere van symboliek omschreven kunnen worden?

"Je kent het beroemde citaat uit het gnostische Evangelie van Filippus? 'De waarheid is niet naakt in de wereld gekomen, maar gekleed in symbolen en beelden. Anders zou de wereld de waarheid niet kunnen bevatten.'"

"Er is heel veel in het leven dat niet in woorden uitgedrukt kan worden, laat staan in cijfers en grafieken. Een beeld roept een wolk van betekenissen op waarin 'de waarheid' zich verschuilt en dat is ook het bijzondere ervan. Een symbool zegt altijd meer dan woorden kunnen zeggen. Liefde bijvoorbeeld. Hoe kun je ooit uitdrukken wat je voor iemand voelt? Als je je geliefde een rode roos overhandigt... Of als jij en je partner allebei een roos laten tatoeëren op je arm, zoals mijn dochter en haar geliefde deden... Dan ligt alles wat je zou kunnen bedenken, en nog veel meer, in dat symbool besloten."

Kunnen mensen zonder? Met andere woorden, is een wereld zonder symbolen denkbaar?

"Een retorische vraag! We hebben een paar eeuwen achter de rug, vanaf de 'Verlichting', waarin het symbolische denken in diskrediet raakte en mensen vonden dat alles meetbaar, weegbaar, telbaar en dus ook uitdrukbaar moest zijn. Maar kijk nu eens om je heen... Als er iets wemelt van de symboliek, is het de hedendaagse communicatie. Mijn kleindochter van 8 jaar chat met mij in smiley's; ik krijg bijvoorbeeld een groot, rood, kloppend hart van haar toegestuurd. Of een serie sterretjes."

Mensen moeten het hebben van verhalen en symbolen om een zinvol pakket aan betekenisgeving te creëren. Is het niet makkelijker om mensen een helder pakket aan regels mee te geven in plaats van symbolen en verhalen?

"We zijn allemaal zelf betekenisgevers. Er is niets mis met regels, maar ze zijn maar de helft van het verhaal. Ik denk dat dit ook letterlijk, fysiek, zo is. Onze hersens zijn in tweeën gedeeld,

met een corpus callosum ertussen dat evenzeer de functie heeft om te scheiden als om te verbinden. Het laatste nieuws op dit gebied brengt de Schotse psychiater Iain McGilchrist, die 20 jaar lang al het hersenonderzoek bestudeerd heeft, in zijn boek 'The Master and his Emissary'."

'Een beeld roept een wolk van betekenissen op waarin 'de waarheid' zich verschuilt'

"Met onze linker hersenhelft bekijken we alles in de sfeer van regels en logica, van analyse en formaliteit, stelt hij. Met de rechter hersenhelft denken we in termen van het geheel, van het grotere plaatje, de onderlinge relaties en de betekenis. Daarbij hoort ook het symbolisch denken. We hebben allebei nodig, stelt McGilchrist, maar 'rechts' zou de baas horen te zijn, omdat betekenisgeving en het geheel uiteraard belangrijker zijn dan analyses en formaliteit."

Waarom moeten mensen het voor hun ontwikkeling hebben van verhalen en symbolen?

"In je jeugd ben je zeer ontvankelijk voor beelden en symbolen en die koersen als het ware rechtstreeks naar je onbewuste, waar ze opgeslagen blijven liggen voor als je ze nodig hebt. Als je in je jeugd veel sprookjes hoort of leest -met name de westerse sprookjes die goed eindigen- krijg je een positief en spiritueel wereldbeeld mee. Wie goed doet, goed ontmoet; het kleine en onaanzienlijke is belangrijk; schoonheid betekent goedheid... Ik noem maar een paar wezenlijke aspecten daarvan. Maar ook: de heks moet de oven in, want in het vuur van het bewustzijn transformeer je schaduw tot wijsheid. De meeste sprookjes vertellen je over een ontwikkelingsweg die je te gaan hebt, vol gevaren en duistere plaatsen, een weg die moed en zelfopoffering vereist. Aan het eind wacht de schat, het koninklijk huwelijk."

Lisette Thooft: "Er is heel veel in het leven dat niet in woorden uitgedrukt kan worden, laat staan in cijfers en grafieken."

"Trouwens ook terroristen leven van en voor verhalen, alleen hebben zij helaas verhalen uitgekozen die wij naargeestig vinden", aldus Lisette Thooft.

"Op de site Mythosofie valt te lezen dat ook de ontwikkeling van een cultuur in de richting van meer beschaving voor het grootste deel plaatsvindt door middel van Grote Verhalen. "Grote verhalen zijn 'memen', ideeën die zich verspreiden als informatiedragers, ook wel genoemd 'besmettelijke informatiepatronen'. Verhalen zijn boeiend, ze raken ons, doordat we ons automatisch en direct identificeren met de hoofdpersoon. We voelen mee, onze hersens gaan op dezelfde golflengte mee-vibreren, zou je kunnen zeggen, en zo nemen we de boodschap van het verhaal in ons op."

Prachtig om in moderne therapeutische taal te horen dat iedereen de held is in zijn of haar eigen verhaal. Wordt daarmee de moderne mens geen irreële droomwereld voorgespiegeld?

"Inderdaad tref je in de dikke Van Dale bij het woord 'sprookje' de uitleg 'een wonder van schoonheid of geluk'. Maar iedereen die sprookjes kent, weet dat dit niet letterlijk klopt. Ik citeer het begin van mijn roman 'De vrouw die ik was', over een vrouw die sprookjes onderzoekt: 'Schoonheid en geluk? Sprookjes zijn rauw en wreed. Door je stiefmoeder en je stiefzusters bespot worden,

mishandeld en het huis uit gejaagd – daar gaan ze over. Je geliefde en je kinderen kwijtraken, vergiftigd worden door heksen, barre tochten ondernemen naar het eind van de wereld en verdwalen in donkere bossen... Zodra het goed is afgelopen, eindigt het verhaal abrupt. Geen woord meer over schoonheid of geluk.' Wat sprookjes en verhalen doen, is je laten zien dat je problemen en crises nodig hebt voor je innerlijke groei. Stel je eens een verhaal voor waarin alles alleen maar goed ging... Dat is te saai voor ons brein om te blijven volgen. Zo is het ook met ons eigen leven. We hebben tegenslag nodig om betrokken te blijven, om onszelf te leren kennen en om te bloeien."

En als de grote helden op het witte doek en in romans mensen inspireren tot innerlijke groei, waartoe moet die innerlijke groei dan leiden. Is er een criterium te vinden voor die groei?

"Ik zou zeggen, integratie. De vaardigheid om het geheel te zien waarin alles een betekenisvol deel is. Het is een wetenschappelijk bewezen feit, dat als je in staat bent om een samenhangend verhaal te maken van je eigen leven, je een gelukkiger en beter mens wordt. Je wordt zelfs liefdevoller. Kinderen kunnen zich bij

voorbeeld veiliger hechten aan mensen die 'samenhangend' over zichzelf denken. Het verbinden van zin en betekenis aan wat er gebeurd is in je verleden zorgt voor integratie van je innerlijk en doet waarschijnlijk zelfs je hersens beter functioneren. "

'Betekenisgeving en het geheel zijn belangrijker dan analyses en formaliteit'

"Je krijgt er een open, nieuwsgierige blik van. Wat zal deze complicatie, deze plotwending, mij nu eens brengen? Iets wat mis gaat, lijkt misschien op dit moment een ramp, maar als schepper van je eigen verhaal weet je dat iedere crisis ook weer een oplossing voortbrengt, een diepere zin of bedoeling. Dat geeft innerlijke vrijheid."

Is de wereld van de harde realiteit niet te weerbarstig voor een droomduiderige uitleg?

"Integendeel, de symboliek ligt voor het oprapen. Het gevecht van de mens tegen de machine bijvoorbeeld is het thema van een nieuwe mythe die voor onze ogen gecreëerd wordt door kunstenaars en filmmakers. Vroeger verloor de mens vaak van de machine die hij zelf had gemaakt, zoals in het toneelstuk R.U.R. waaraan we ons woord 'robot' danken. Of in de film 'Modern Times' van Charlie Chaplin. Ik vind het erg hoopgevend dat de mens sinds een aantal jaren wint van de Robot of Cyborg, zoals in 'Terminator II' en 'The Matrix'. Weliswaar kost dat een enorme zelfopoffering, maar dat is normaal in spannende heldenverhalen."

"Trouwens ook terroristen leven van en voor verhalen, alleen hebben zij helaas verhalen uitgekozen die wij naargeestig vinden. Het idee dat je roem kunt verwerven als jouw terreurdaad eindeloos door alle media van de hele wereld dreunt en echoot, is eigenlijk een symbolisch verhaal. Het is jammer dat de media er zo compulsief aan meewerken. Als terreur zou worden doodgezwegen, zou het spoedig afgelopen zijn! Maar dat kunnen we kennelijk niet. De kracht van het verhaal is daarvoor te sterk, zelfs van een naargeestig verhaal. Des te belangrijker om ook spiritueel hoogstaande en zingevende verhalen te verspreiden."

De zin van het leven ligt in het ontdekken van datgene waar we als mens voor in de wieg gelegd zijn. Kan de mythe ons helpen te ontdekken waar we voor in de wieg gelegd zijn?

"Een van de grote thema's van mythen is de afdaling naar de onderwereld. Van Inanna tot Psyche en het meisje uit Vrouw Holle. Talloze goden en godinnen, helden en heldinnen dalen af uit hun thuisland naar het rijk van de dood. Daar moeten ze vaak iets doen dat voor onmogelijk wordt gehouden of in elk geval een grote opdracht vervullen, hard werken, schaduwen verslaan en wijzer worden."

'De heks moet de oven in, want in het vuur van het bewustzijn transformeer je schaduw tot wijsheid'

"Daarna mogen ze weer naar boven, naar huis. Mijn inzicht is, dat al deze verhalen gaan over ons aller tocht uit de geestelijke wereld naar de Aarde, die een dodenrijk is. Want alles wat hier leeft, gaat ooit dood. De verhalen zijn ons meegegeven als leidraad en troost. Hoe moeilijk het ook is, hier, ooit mogen we weer naar huis, naar de geestelijke wereld. Dus ik denk, dat we in de wieg gelegd zijn om te sterven, om weer naar huis te gaan, maar dan wel beladen met ervaring en nieuwe wijsheid."

"In je jeugd ben je zeer ontvankelijk voor beelden en symbolen", stelt Lisette Thooft.

Wat zijn belangrijke symbolen en gereedschappen die u in uw dagelijkse activiteiten gebruikt?

"Ik begin bijvoorbeeld elke dag met Weesgegroetje aan Moeder Maria, die voor mij symbool staat voor het grote vrouwelijke, het oermoederschap, het omhullende en het vormende van het menselijk bestaan op Aarde. Daarna trek ik een Engelenkaartje dat afkomstig is uit het symbolische Transformatie Spel. Door gaans trek ik ook een Tarotkaart, één en al symboliek, uit de Osho Zen Tarot. En ik lees het bijbehorende spirituele preekje. Vervolgens doe ik allerlei lichamelijke oefeningen die tot doel hebben mij meer bewust te maken van mijn lichaam, van wat ik voel in mijn vlees en bloed, mijn spieren en mijn zenuwstelsel. Want hoe belangrijk ik symbolen ook vind, en hoeveel genot en wijsheid de verhalen mij ook verschaffen, ik heb ervaren dat spiritueel leven alleen maar waarachtig en diepgaand kan zijn als ik in optimale verbinding sta met mijn voertuig op Aarde, mijn lichaam. Ken je het sprookje over de jongen die op reis ging om het griezelen te leren? Dat gaat volgens mij over leren voelen, leven in het hier en nu. Aan het eind, als hij het kan, is hij getrouwd met de prinses en heeft hij een grote schat ontvangen. Dat is de schat van het bewustzijn." 📖

Boeken van Lisette Thooft zoals 'Wie domme dingen doet wordt wijs', 'Waarom de heks in de oven verdween' en 'Kom uit je hoofd', zijn uitgegeven door De Boekerij, Amsterdam. Lisette Thooft geeft ook lezingen en workshops over haar werk. Zie haar website voor contactgegevens: www.lisettethooft.nl en www.mythosofie.nl